

ODPIS

Sygn. akt VIII U 10237/14

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

w składzie : Przewodniczący del. SSR Maciej Nawrocki

Protokolant st. prot. sąd. Anna Narożna

po rozpoznaniu w dniu 7 maja 2015 r. w Poznaniu

odwołania **W. B. (1)**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

z dnia 22 października 2014r., znak: (...)

w sprawie **W. B. (1)**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

o odsetki

1. **oddala odwołanie**

2. **nie obciąża odwołującego kosztami procesu.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 października 2014 r., znak (...)- (...)- (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., na podstawie art. 118 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. - Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.; dalej: ustawa emerytalno-rentowa) oraz art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. - Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; dalej: ustawa o sus) po rozpoznaniu wniosku złożonego dnia 29 września 2014 r., odmówił W. B. (1) prawa do wypłaty odsetek wyliczonych od kwoty przyznanej decyzją z dnia 27 czerwca 2014 r.

W uzasadnieniu organ rentowy przytoczył treść i interpretację art. 85 ust. 1 ustawy o sus i art. 118 ustawy emerytalno-rentowej oraz wskazał, że: (i) dnia 31 października 2012 r. odmówiono ubezpieczonemu prawa do emerytury, (ii) dnia 29 kwietnia 2014 r. zapadł wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu zmieniający te decyzję i przyznający emeryturę, (iii) dnia 3 czerwca 2014 r. odpis wyroku wraz z aktami sprawy wpłynął do organu rentowego, (iv) dnia 18 czerwca 2014 r. ubezpieczony przedłożył dokumenty niezbędne do wydania decyzji, (v) dnia 27 czerwca 2014 r. wydano decyzję przyznającą emeryturę, (vi) dnia 7 lipca 2014 r. zrealizowano świadczenie za okres od dnia 1 maja 2013 r. (dnia ustania zatrudnienia) do dnia 30 czerwca 2014 r. Wobec tego organ rentowy stwierdził, że dochowano terminów do wydania decyzji i wypłaty zaległych świadczeń, wobec czego brak podstaw do wypłaty odsetek. (vide: decyzja w aktach organu rentowego)

Od powyższej decyzji w terminie i formie prawem przewidzianym odwołał się W. B. (1), wnosząc o przyznanie należnych odsetek. W uzasadnieniu podniósł, że organ rentowy wydając decyzję odmawiającą przyznania emerytury dysponował wszystkimi wymaganymi dokumentami, pozwalającymi na przyznanie tego świadczenia. Odwołujący przytoczył również orzecznictwo Sądu Najwyższego, przekonując, że błąd organu rentowego przy wydaniu decyzji stanowi podstawę do przyznania odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia przyznanego decyzją Sądu zmieniającą pierwotną decyzję organu rentowego odmawiającą przyznania tego świadczenia. (vide: odwołanie – k. 3, pismo procesowe z dnia 15.10.2014 r. – k. 6)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy przytoczył argumentację prawną i faktyczną zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji oraz wniósł o oddalenie odwołania. Dodatkowo organ rentowy przedstawił wykładnię przepisów relewantnych prawnie w oparciu o orzeczenia Sądu Najwyższego. (vide: odpowiedź na odwołanie – k. 7-8)

W kolejnych pismach procesowych z dnia 13 grudnia 2014 r. (k. 14-15) i 2 maja 2015 r. (k. 29-30) odwołujący rozwijał argumentację zaprezentowaną w odwołaniu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący urodził się dnia (...) Dnia 6 października 2011 r. ukończył 60 lat.

Dnia 7 grudnia 2011 r. odwołujący złożył w organie rentowym wniosek o przyznanie emerytury przy obniżonym wieku, w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach. Wniosek ten rozpatrzono odmownie decyzją z dnia 28 grudnia 2011 r., która uprawomocniła się bez zaskarżenia.

dowód: wniosek – k. 1-3, decyzja – k. 52 akt rentowych

Dnia 8 października 2011 r. odwołujący złożył w organie rentowym kolejny wniosek o przyznanie emerytury przy obniżonym wieku, w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach. Wniosek ten rozpatrzono odmownie decyzją z dnia 31 października 2012 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony udowodnił jedynie 5 lat + 2 m-ce + 28 dni stażu pracy w szczególnych warunkach, zamiast wymaganych 15 lat. Ze względu na brak jednoznacznej dokumentacji, organ rentowy nie uznał za pracę w szczególnych warunkach pozostałych okresów: (i) od 10.05.1978 r. do 19.04.1980 r., od 20.11.1980 r. do 31.03.1988 r. w Miejskim Przedsiębiorstwie (...), (ii) od 01.04.1988 r. do 19.12.1988 r. w Fabryce (...), (iii) od 19.12.1988 r. do 31.05.1989 r. w Przedsiębiorstwie (...).

dowód: wniosek – k. 62, decyzja – k. 79 akt rentowych

Od powyższej decyzji odwołał się W. B. (1).

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie sygn. akt VIII U 5068/12, zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 31 października 2012 r. i przyznał odwołującemu prawo do emerytury przy obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szkodliwych poczynając od dnia 1 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych, tj. przeprowadził dowody z zeznań świadków M. C. (przesłuchany dwukrotnie) i Z. S., z zeznań odwołującego i z jego akt osobowych na okoliczność pracy odwołującego w warunkach szczególnych.

Wyrok z dnia 29 kwietnia 2014 r. uprawomocnił się bez zaskarżenia i bez sporządzania wniosku o uzasadnienie z dniem 21 maja 2014 r. Prawomocność wyroku stwierdzono zarządzeniem wydanym dnia 27 maja 2014 r. Dnia 2 czerwca 2014 r. wysłano, a dnia 3 czerwca 2014 r. doręczono organowi rentowemu odpis wyroku ze stwierdzeniem prawomocności oraz akta rentowe odwołującego.

dowód: dokumenty w aktach sprawy VIII U 5068/12

W związku z koniecznością wykonania wyroku, organ rentowy dnia 16 czerwca 2014 r. zwrócił się do odwołującego o przedłożenie dokumentów niezbędnych do załatwienia sprawy, tj. świadectwa pracy potwierdzającego ustanie

stosunku pracy dnia 30 kwietnia 2013 r. i oświadczenia o osiągnięciu przychodu Rw-73. Odwołujący złożył wymagane dokumenty dnia 18 czerwca 2014 r.

Dnia 16 czerwca 2014 r. organ rentowy zwrócił się również do Powiatowego Urzędu Pracy w P. o nadesłanie zaświadczenia stwierdzającego wysokość pobranego zasiłku. Pismo Powiatowego Urzędu Pracy w P. stanowiące odpowiedź na wezwanie organu rentowego wpłynęło dnia 23 czerwca 2014 r.

Dnia 27 czerwca 2014 r. organ rentowy wykonując wyrok Sadu Okręgowego w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. wydał decyzję zaliczkową przyznającą odwołującemu emeryturę od dnia 1 stycznia 2013 r., podejmującą wypłatę od dnia 1 maja 2013 r. i spłacającą należność za okres od dnia 1 maja 2013 r. do dnia 30 czerwca 2014 r. Płatność zrealizowano dnia 7 lipca 2014 r.

Dnia 19 lipca 2014 r. organ rentowy wydał decyzję końcową o przyznaniu emerytury.

Dnia 3 października 2014 r. odwołujący złożył w organie rentowym wnioszek o wypłatę odsetek za zwłokę w wypłacie emerytury, od dnia 1 czerwca 2013 r.

Decyzją z dnia 22 października 2014 r., organ rentowy odmówił prawa do odsetek.

dowód: dokumenty w aktach rentowych

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt Sądu Okręgowego w Poznaniu sygn. akt VIII U 5068/12 oraz dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych nr (...)

Sąd uznał za wiarygodne w całości dokumenty zawarte w aktach pozwanego organu rentowego, albowiem zostały one sporządzone przez kompetentne organy, w zakresie przyznanych im upoważnień i w przepisanej formie. Ponieważ nie były one kwestionowane przez strony postępowania i nie wzbudziły wątpliwości Sądu, co do ich autentyczności, bądź prawdziwości zawartych w nich twierdzeń, nie było podstaw, ażeby odmówić im wiary.

Sąd wziął pod uwagę również dokumenty prywatne, nie powziąwszy zastrzeżeń, co do ich autentyczności i wartości dowodowej, wobec faktu, że strony w toku postępowania nie kwestionowały ich prawdziwości.

Sąd uznał za wiarygodne w całości dokumenty zawarte w aktach sprawy Sądu Okręgowego w Poznaniu sygn. akt VIII U 5068/12, albowiem zostały one sporządzone przez kompetentne organy, w zakresie przyznanych im upoważnień i w przepisanej formie. Ponieważ nie były one kwestionowane przez żadną ze stron postępowania i nie wzbudziły wątpliwości Sądu co do ich autentyczności bądź prawdziwości zawartych w nich twierdzeń, nie było podstaw, ażeby odmówić im wiary.

Sąd zważył, co następuje:

(1)

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia kwestii, czy odwołującemu przysługują odsetki za opóźnienie w przyznaniu emerytury.

Odwołujący podnosił, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu emerytury i w związku tym przysługują mu odsetki od dnia 1 czerwca 2013 r. (tak w piśmie z dnia 15 października 2014 r. – k. 6). Odwołujący podkreślił, że organ rentowy był w posiadaniu wszystkich niezbędnych dokumentów, na podstawie których należało przyznać świadczenie.

Z kolei organ rentowy podnosił, iż wydanie decyzji zrealizowane zostało w terminie. Powołał się na przepisy ustawy emerytalno-rentowej i wskazał, że nie przekroczył ustawowych terminów na wydanie decyzji.

(2)

Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Z kolei w myśl ust. 1a. powołanego przepisu w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego. Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1. (ust. 2). Stosownie do ust. 3 powołanego przepisu jeżeli na podstawie przedstawionych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa lub wysokości świadczenia, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności, o której mowa w ust. 1, uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów. Przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 5. (ust. 4).

Z kolei zgodnie z ust. 5 w/w przepisu wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4, następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni.

Natomiast zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy o sus, jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

(3)

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy konieczne jest zatem ustalenie pojęcia wyjaśnienia ostatniej okoliczności oraz zakresu zastosowania art. 118a powołanej ustawy.

(3)(a)

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. w sprawie P 11/07 (OTK –A 2007/8/97). W powyższym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny wskazał, że art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż jak podnosi się w doktrynie i orzecznictwie, "wyjaśnienie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji" polegać może, między innymi, na: przedłożeniu przez wnioskodawcę brakujących dowodów lub złożeniu stosownego oświadczenia (o ile zaniechano uczynić tego we wniosku), rozstrzygnięciu (w rozmowie osobistej, telefonicznie, faksem lub w drodze korespondencji) z wnioskodawcami, pracodawcami (płatnikami składek), urzędami oraz innymi podmiotami wątpliwości powstałych przy analizie dokumentacji, zwłaszcza dotyczącej przebiegu zatrudnienia i wysokości zarobków, ocenie rozbieżności występujących w materiale dowodowym, uzyskaniu orzeczenia lekarza orzecznika w sprawach świadczeń, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji, rachunkowym wyliczeniu wysokości świadczenia (por. wyrok SN z 8 stycznia 1991 r., sygn. akt II URN 120/90 oraz K. Antonów, M. Bartnicki, Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, Warszawa 2007, s. 402). Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, należy zgodzić się z twierdzeniem, że przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Organ rentowy nie powinien zatem zwlekać (nawet dążąc do korzystniejszego ustalenia uprawnień zainteresowanego) z wydaniem decyzji do czasu rozstrzygnięcia okoliczności, które mogą

mieć wpływ na nieznaczne podwyższenie świadczenia (por. K. Antonów, M. Bartnicki, op.cit., s. 402). Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok SN z 25 stycznia 2005 r., sygn. akt I UK 159/04, OSNP nr 19/2005, poz. 308). Nadto Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż w doktrynie zwraca się uwagę, że regulacja zawarta w art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej stwarza możliwość uniknięcia wypłaty odsetek przez organ rentowy w sytuacji, w której odmówi on ustalenia prawa do świadczenia (albo kwestionować będzie jego wysokość), ze względu na istnienie wątpliwości co do spełnienia przesłanek nabycia świadczenia. We wszystkich wypadkach, gdy postępowanie wyjaśniające przedłużyłoby się z przyczyn leżących po stronie organu rentowego, w jego interesie będzie wydanie decyzji odmownej i zmuszenie tym samym zainteresowanego do skierowania sprawy na drogę sądową (zob. K. Ślebzak, Prawna problematyka odsetek za opóźnienie w ustalaniu świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, "Przegląd Sądowy" nr 2/2006, s. 96). W związku z tym w piśmiennictwie formułuje się pogląd, że w kontekście art. 85 ust. 1 ustawy o s.u.s. sens normy wyrażonej w art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej można odczytać w następujący sposób: "Za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności odpowiedzialności nie ponosi organ rentowy" (por. K. Ślebzak, op.cit., s. 107 oraz podobnie K. Antonów, M. Bartnicki, op.cit., s. 403). Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że gdyby odrzucić taką interpretację przepisów regulujących odpowiedzialność organu rentowego, to art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej nie tylko wyłączałby odpowiedzialność organu rentowego, ale również ograniczałby konstytucyjne prawo do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji) w sytuacji, w której uprawniony korzystałby z prawa do rozpatrzenia sprawy przez sąd (art. 45 Konstytucji). Ubezpieczony ponosiłby wówczas ujemne skutki (brak prawa do odsetek) z powodu złożenia odwołania od decyzji odmawiającej ustalenia prawa do świadczenia (lub zaniżającej jego wysokość), jeżeli tylko organ rentowy podniósłby, że okoliczności będące podstawą wydania decyzji były sporne (por. K. Ślebzak, op.cit., s. 107-108). W ocenie Trybunału Konstytucyjnego istotne znaczenie dla tej wykładni ma także użycie w kwestionowanym przepisie wyrazu "również". To znaczy, że dzień doręczenia prawomocnego orzeczenia sądu, w razie gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, nie jest jedynym możliwym początkiem biegu terminu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia i wypłaty tego świadczenia. Początek biegu tego terminu można wskazać wcześniej - byłby to dzień, w którym organ rentowy mógł ustalić to prawo, gdyby działał prawidłowo. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że stosując art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej, organ rentowy za początek biegu terminu ewentualnej wypłaty odsetek przyjmuje dzień wpływu prawomocnego orzeczenia w każdym wypadku, gdy prawo do świadczenia (bądź do określonej wysokości świadczenia) zostało ustalone przez organ odwoławczy (sąd). Przy zastosowaniu takiej interpretacji zaskarżonego przepisu, można przyjąć, że art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej pośrednio wyłącza odpowiedzialność organu rentowego za popełnione błędy. Ubezpieczony w konsekwencji ponosi ujemne skutki (brak prawa do odsetek) złożenia odwołania od decyzji odmawiającej ustalenia prawa do świadczenia (lub zaniżającej jego wysokość). Organ rentowy może zatem przedłużać postępowanie sądowe bez żadnych ujemnych konsekwencji dla siebie. Skutkami tego opóźnienia jest obciążany ubezpieczony, który nie może dochodzić prawa do odsetek. Dlatego też reasumując Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że w zakresie stosowania odsetek i związanych z nimi terminów, od których zależy ustalenie prawa do świadczenia (lub jego wysokości), organ rentowy i ubezpieczony powinni być traktowani jednakowo. Umożliwia to inna niż stosowana przez organ rentowy interpretacja art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej, zaprezentowana w doktrynie (por. K. Ślebzak, op.cit., s. 107), uwzględniająca kontekst normatywny art. 85 ust. 1 ustawy o sus. Zgodnie z tą interpretacją, normę wyrażoną w kwestionowanym art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej należy odczytać w następujący sposób: za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie świadczenia rentowego lub emerytalnego uznaje się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu ustalającego prawo do tego świadczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności we wcześniejszym terminie nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy. Tę interpretację, nadającą zaskarżonemu przepisowi treść zgodną z przywołanymi wzorcami konstytucyjnymi, przyjmuje Trybunał. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego zaskarżony przepis art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej jest zgodny z Konstytucją, o ile za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu do organu

rentowego prawomocnego orzeczenia sądu tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności we wcześniejszym terminie nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy. Jeżeli odpowiedzialność leży po stronie organu rentowego, termin do wydania decyzji i wypłaty świadczenia powinien być liczony od wcześniejszej daty, w której organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był wydać decyzję, a ubezpieczony powinien mieć prawo do odsetek za stosowny okres.

(3)(b)

Warto także zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r. w sprawie I UK 159/04 (OSNP 2005/19/308), w którym Sąd Najwyższy wskazał, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że organ rentowy mógłby uwolnić się od obowiązku wypłaty odsetek, gdyby wykazał, że opóźnienie w wypłaceniu świadczenia było następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (art. 85 ust. 1 zd. drugie ustawy o sus). Przepis ten stanowi o okolicznościach, za które organ nie ponosi odpowiedzialności, a więc okolicznościach od niego niezależnych. Niewystarczające jest więc wykazanie wyłącznie braku winy w odmowie wypłaty świadczenia, ale konieczne jest także stwierdzenie, że po stronie organu rentowego nie występowały żadne okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność. Zdaniem Sądu Najwyższego po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski. Dlatego, dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego. W postępowaniu tym nie ustalono bowiem żadnych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu (por. uzasadnienie wyroku z dnia 27.09.2002r., II UK 214/02, OSNP 2004 nr 5, poz. 89 oraz wyrok z dnia 22.04.2004r., III UA 1/04, OSNP 2004 nr 23, poz. 406). We wskazanym wyroku z dnia 27.09.2002 r., II UK 214/02, Sąd Najwyższy stwierdził, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do zapłaty odsetek w wysokości określonej przepisami prawa cywilnego wówczas, gdy nie dokona wypłaty świadczeń w terminach przewidzianych w przepisach dotyczących ich przyznawania i wypłacania w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność. Podobnie w wyroku z dnia 7 października 2004r., II UK 485/03 (OSNP 2005 nr 10, poz. 147) Sąd Najwyższy stwierdził, że do przewidzianego w art. 85 ust. 1 zd. drugie ustawy o sus wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Oznacza to, że jeżeli organ rentowy wydaje bezprawną decyzję o odmowie wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem, a w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, to opóźnienie nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 zd. drugie ustawy o sus.

(3)(c)

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 2010 r., sygn. akt I UK 345/09 stwierdził, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy o sus w zw. z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy emerytalno-rentowej).

(3)(d)

W wyroku z dnia 21 kwietnia 2009 r. (I UK 345/08 LEX 551000) Sąd Najwyższy stwierdził, że organ rentowy nie ma obowiązku wypłaty odsetek od świadczenia rentowego przyznanego w terminie 30 dni od wpływu prawomocnego wyroku sądu zmieniającego uprzednią decyzję tego organu odmawiającą prawa do renty, jeżeli rozstrzygnięcie

sprawy w postępowaniu odwoławczym uzasadnione było ustaleniami, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu z uwagi na ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu przed tym organem.

Sąd Najwyższy wskazał, iż zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy o sus określenie „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. W tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania prawa do świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że przewidziane w art. 85 ust. 1 zd. drugie ustawy o sus wyłącznie obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek nie jest uzależnione od wykazania, iż organ rentowy nie ponowi winy w powstaniu opóźnienia. Zawarte w tym przepisie określenie „okoliczności, za które zakład nie ponosi odpowiedzialności” jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia „przyczyn niezależnych od organu”, co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie świadczenia jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu.

Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 308, czy wyrok z dnia 14 września 2007 r., III UK 37/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 326). Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek.

Sąd Najwyższy podkreślił, iż przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Sąd Najwyższy wskazał, iż błędy organu rentowego można podzielić na:

- błędy w wykładni lub,
- błędy w niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz,
- błędy w ustaleniach faktycznych będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych.

(4)

W. B. (1) wystąpił do z wnioskiem o przyznanie emerytury w wieku 60 lat w związku z pracą w szczególnych warunkach dnia 8 października 2012 r. Decyzją z dnia 31 października 2012 r. organ rentowy odmówił przyznania emerytury, ze względu na niewykazanie spełnienia przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) dokumentami

potwierdzającymi fakt pracy w szczególnych warunkach są świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawione przez zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji.

Odwołujący wraz wnioskiem o emeryturę przedłożył takie dokumenty, ale jedynie w odniesieniu do okresu 5 lat + 2 mcy + 28 dni. Za pozostały okres nie okazał świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych, chociaż okazał inne dokumenty (umowy o pracę), które uprawdopodobniały twierdzenie o pracy w warunkach szczególnych.

Wątpliwości, co do wykonywania przez odwołującego pracy w szczególnych warunkach, wyeliminowano ostatecznie dopiero na etapie postępowania sądowego, toczącego się pod sygn. akt VIII U 5068/12, w szczególności po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, tj. przesłuchania dwóch świadków i odwołującego. Zatem dopiero w toku postępowania sądowego ustalono fakty niezbędne dla orzeczenia o uprawnieniu odwołującego do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Przeprowadzenie tych dowodów przez organ rentowy na etapie postępowania wyjaśniającego, poprzedzającego wydanie decyzji z dnia 31 października 2012 r. nie było możliwe z uwagi na ograniczenia dowodowe, wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 2011 r., Nr 237 poz. 1412).

Nie można zatem zarzucić organowi rentowemu żadnego z błędów, wskazanych przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 kwietnia 2009 r. (I UK 345/08), ponieważ organ rentowy na etapie postępowania wyjaśniającego, poprzedzającego wydanie decyzji z dnia 31 października 2012 r. ustalił stan faktyczny, na tyle, na ile pozwalały przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r., Nr 237, poz. 1412) oraz mając na względzie ograniczenia dowodowe, obowiązujące w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006r. (I UK 179/06), w którym Sąd Najwyższy wskazał, iż przepisy rozporządzenia regulującego postępowanie o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, zawierające ograniczenia dowodowe, nie mają zastosowania w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów.

To właśnie Sąd Okręgowy, wydając wyrok dnia 29 kwietnia 2014 r., w sprawie sygn. akt VIII U 5068/12 dokonał ustaleń odnośnie uprawnień odwołującego do emerytury, a więc przeprowadził dowody z zeznań świadków, z zeznań odwołującego i z jego akt osobowych. Sąd przeprowadził to postępowanie dowodowe, gdyż informacje zawarte w dokumentacji dostarczonej organowi rentowemu nie były jednoznaczne. Dopiero w postępowaniu sądowym można było dokonać oceny dowodów z dokumentów, które ze względu na swój rodzaj nie mogły być przedmiotem oceny przed organem rentowym.

W konsekwencji wskazać należy, iż przesłanki uzasadniające przyznanie odwołującemu emerytury zostały stwierdzone w sposób jednoznaczny dopiero w toku postępowania sądowego, co w konsekwencji powoduje, iż decyzja organu rentowego o przyznaniu świadczenia winna zapaść najpóźniej w terminie 30 dni od dnia od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. In casu wyjaśnieniem ostatniej okoliczności było wpłynięcie do organu rentowego oświadczenia odwołującego o osiągnięciu przychodu Rw-73 (dnia 18 czerwca 2014 r.) i zaświadczenia z Powiatowego Urzędu Pracy (dnia 23 czerwca 2014 r.) – oba te dokumenty złożono na skutek wezwania organu rentowego z dnia 16 czerwca 2014 r. To zaś działanie, w tym właśnie dniu organ rentowy podjął bezzwłocznie po wpłynięciu odpisu prawomocnego wyroku w dniu 3 czerwca 2014 r. Nie można zatem zarzucić organowi rentowemu opóźnienia w wyjaśnieniu „ostatniej okoliczności”.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc **odwołanie oddalono** – punkt 1. sentencji wyroku.

Sąd nie uwzględnił wniosku pozwanego o zasądzenie od odwołującego kosztów zastępstwa procesowego i nie obciążył odwołującego kosztami procesu. Poszukiwanie przez odwołującego ochrony prawnej w niniejszej sprawie, wobec złożonej regulacji prawnej, wymagającej zniuansowanej wykładni i będącej przedmiotem wielu obszernych

wypowiedzi judykatury – było w pełni usprawiedliwione. Specyfika spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych sprawia zaś, że w takiej sytuacji należy z powściągliwością podchodzić do obciążania kosztami procesu ubezpieczonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie korzysta z profesjonalnej pomocy prawnej.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 102 kpc **nie obciążono odwołującego kosztami procesu** - punkt 2. sentencji wyroku.

/-/ Maciej Nawrocki

/-/ Maciej Nawrocki